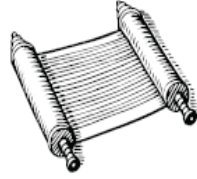

Center for Modern Torah Leadership

חרות ואחריות

www.TorahLeadership.org

"Taking Responsibility for Torah"

END OF LIFE ISSUES PART TWO

Autopsies: Halakhah on the Cutting Edge of History

**Rabbi Aryeh Klapper
July 10, 2017
Young Israel of Sharon**

שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - יו"ד סימן רי

1. תשובה
2. לכבוד אהובי מחותני ידידי וחביבי הרב המופלא ומופלג בתורה כבוד מו"ה ליב פישלס נר"ו:
3. ע"ד קונטריסו אשר שלח אלי אשר העריך מערכה בנדון השאלה שבאה עליו מק"ק לונדון
4. במעשה שאירע שם באחד שחלה בחולי האבן בכיסו
5. והרופאים חתכו כדרכם בעסק רפואה במכה כזו
6. ולא עלתה לו תרופה ומת
7. ונשאלו שם חכמי העיר אם מותר לחתוך בגוף המת במקום הזה כדי לראות במופת שורש המכה הזאת
8. כדי להתלמד מזה בהנהגת הרופאים מכאן ולהבא אם יקרה מקרה כזה
9. שידעו איך יתנהגו בענין החיתוך הצריך לרפואה
10. ושלא להרבות בחיתוך
11. כדי למעט בסכנת החיתוך
12. אם יש בזה איסור משום דאית ביה ניוול ובזיון להמת הזה
13. או אם מותר משום דאתי מיניה הצלת נפשות להבא
14. להיות מיזהר זהיר במלאכה זו על תכליתה.
15. והמתיר
16. רצה ללמוד מחניטה שמצינו בתורה ביעקב ויוסף וחניטת מלכים במלכי ישראל
17. ואם כי זה היה לכבודם
18. גם זהו כבוד המת
19. להיות ריוח והצלה על ידו לצורך העולם.
20. ועוד הביא ראיה
21. מתשובת הרשב"א שהובא ביו"ד סימן שס"ג סעיף ב' בהגה"ה
22. בראובן שצוה לבניו להוליכו למקום קברות אבותיו כו'
23. שמותר ליתן סיד על הבשר למהר העיכול כו'
24. הרי שמפני צורך שעה
25. שצוה להוליכו לקברות אבותיו
26. התיר הרשב"א לפנותו מקברו הראשון
27. והתיר נתינת סיד עליו
28. ק"ו כאן שהוא קודם הקבורה.
29. ע"כ דברי המתיר:
30. ואלה דברי האוסר
31. שהרי אמרו במס' ב"ב דף קנ"ה ע"א במעשה דבני ברק
32. שאמר ר' עקיבא אי אתם רשאים לנוולו.
33. והחכם המתיר השיב לו
34. דשאני שם
35. שבשביל ממון רצו לנוולו
36. ולכן אמר להם ר"ע שאינן רשאים
37. משא"כ כאן שהצורך הוא להצלת נפשות.
38. כל זה הוא הויכוח שהיה שם בלונדון.

39. ומעלתו דחה דברי שניהם בעיני ראיותיהם
40. וכל דברי מעלתו בזה תורה הם ודברים הראוים למי שאמרם
41. כי בודאי החניטה אינה בזיון כלל
42. ואדרבה היא לכבודו
43. וגם נתינת הסיד על המת אינו ניוול ולא בזיון
44. והאריכות בזה ללא צורך וכבר ביאר מעלתו כל הצורך בזה,
45. ודברי האוסר
46. ודאי אם היינו אומרים שיש כאן הצלת נפשות
47. פשיטא שיפה השיב המתיר
48. דבשביל מה שאסר ר"ע לצורך ממון
49. אין ללמוד איסור לצורך נפשות.
50. ומה שהשיב כבוד מעלתו על דברי האוסר ואמר
51. ומטונך שממקום שרצה ללמוד איסור אדרבה משם מוכח היתר
52. שהרי שם /ב"ב/ בדף קנ"ד ע"ב קאמר הש"ס ואלא אי אמרת לקוחות לינוול ולינוול כו'
53. הרי מבואר דמשום פסידא דלקוחות לא משגחין בניוול המת.
54. והנה באמת יפה השיב מעלתו על חכם האוסר
55. ואמנם לפי שאין אני יודע מי הוא האוסר
56. ואולי צורבא מרבנן הוא
57. דרכי לחפש זכות
58. ואולי כוונתו דמזה יבואר עכ"פ שהיורשים שהם משפחת המת אינן רשאים לנוולו
59. אף אם היה להם פסידא בזה
60. כיון שהם קרובים
61. וכן מפורש שם בתוס' בד"ה זוזי יהבינן
62. וכן מפורש בח"מ סי' ק"ז סעיף ב' בהגה"ה דאם הבע"ח הוא קרובו של המת מוחין בידו שלא לעכב קבורת המת בשביל פרעון חובו
63. ומסתמא גם בנדון שלפנינו אי אפשר לעשות דבר בהמת בלתי הסכמת קרוביו
64. והביא החכם האוסר שאין היורשים רשאים להסכים לנוולו:
65. עוד הביא כבוד מעלתו ראייה מסוגיא דחולין דף י"א ע"ב
66. וכ"ת משום איבוד נשמה דהאי נינווליה כו'
67. הרי דלהציל הרוצח היה מותר לנוול ההרוג
68. וכ"ת דשם ודאי הצלה הוא וכאן ספק הוא שירפאו הרופאים פעם אחרת ע"י כך,
69. שם ג"כ ספק הוא שמא ימצא טריפה
70. ועוד דגם ספק פיקוח נפש דוחה כל איסורין שבתורה חוץ מתלת.
71. והאריך מעלתו בדבר זה.
72. והנה בזה אמינא דלכאורה דברי הגמרא תמוהים
73. דאיך קאמר משום איבוד נשמה דהאי נינווליה
74. דאדרבה ע"י הניוול אנו רוצים להמית הרוצח
75. ואם לא ננוולנו ינצל הרוצח
76. דאמרינן טריפה הרג.

77. ואמנם פירוש הדברים הם כך
78. דאם אתה אומר שלא התירה התורה לנוול
79. א"כ על כרחך צותה להמיתו בלי בדיקה ולא לחוש כלל לשמא טריפה הרג
80. יותר נכון לומר שהתורה צותה והצילו העדה לחוש שמא טריפה הרג
81. ולא להרגו בלי בדיקה ולינוול
82. שאם התורה התירה לנוול
83. אין לנו לחוש לניוולו,
84. הא חדא.
85. ועוד
86. דאי אמרינן שלעולם לא יהרג הרוצח בלי בדיקת הנהרג
87. א"כ ניוול זה הוא לכבודו של הנרצח
88. וכל מה שהוא לכבודו אין בו משום ניוול.
89. את כל אלה כתבתי לפי דבריכם, שאתם קורים זה פיקוח והצלת נפש.
90. אבל אני תמה
91. הלא אם זה יקרא אפילו ספק הצלת נפשות
92. א"כ למה לכם כל הפלפול
93. והלא זה הוא דין ערוך ומפורש שאפילו ספק דוחה שבת החמורה
94. ומשנה מפורשת ביומא דף פ"ג וכל ספק נפשות דוחה שבת
95. ושם דף פ"ד ע"ב ולא ספק שבת זו אלא אפילו ספק שבת אחרת ע"ש.
96. ואמנם כ"ז ביש ספק סכנת נפשות לפנינו
97. כגון חולה או נפילת גל,
98. וכן במס' חולין שם גבי רוצח הפיקוח נפש לפנינו
99. וכן אפילו לענין ממון שם במס' ב"ב ההיזק לפנינו
100. אבל בנדון דידן אין כאן שום חולה הצריך לזה
101. רק שרוצים ללמוד חכמה זו אולי יזדמן חולה שיהיה צריך לזה
102. ודאי דלא דחינן משום חששא קלה זו שום איסור תורה
103. או אפילו איסור דרבנן
104. שאם אתה קורא לחששא זו ספק נפשות
105. א"כ יהיה כל מלאכת הרפואות
106. שחיקת ובישול סמנים והכנת כלי איזמל להקזה
107. מותר בשבת
108. שמא יזדמן היום או בלילה חולה שיהיה צורך לזה
109. ולחלק בין חששא לזמן קרוב לחששא לזמן רחוק קשה לחלק.
110. וחלילה להתיר דבר זה
111. ואפילו רופאי האומות אינן עושים נסיון בחכמת הניתוח ע"י שום מת
112. כי אם בהרוגים ע"פ משפט או במי שהסכים בעצמו בחייו לכך
113. ואם אנו ח"ו מקילים בדבר זה
114. א"כ ינתחו כל המתים
115. כדי ללמוד סידור אברים הפנימים ומהותן
116. כדי שידעו לעשות רפואות להחיים.
117. לכן האריכות בזה הוא ללא צורך ואין בזה שום צד להתיר.
118. ולדעתי שגגה יצאה מלפני כבוד מעלתו שמיהר להשיב להקל.

שו"ת שרידי אש חלק ב סימן צב

ב"ה לידידי היקר מר ד"ר וויסליצקי נ"י ראש ביה"ח במנשסתר יצ"ו
ע"ד שאלתו בניתוח מתים לצורך רפואה . 000000000000 .

ובסיכום,

שלצורך פיקוח נפש מתיר הנו"ב, ודווקא כשיש חולה לפנינו שאפשר להצילו ע"י כך.

והיכא שמכר את עצמו מחיים, מתיר בעל בנין ציון, ומהר"ם שיק אוסר,

ותמצית הדברים שיש בזה שני איסורים: נוול המת ואיסור הנאה במת.

ידידו ומוקירו

יחיאל יעקב וויינברג

כתבי הרב ויינברג א:כב

לפי דעתי, נשתנה המצב בדורנו ממצב ששרר בזמנו של הגאון נודע ביהודה ז"ל, הן בנוגע למעמד השורר בעולם הרפואה, והן ביחס הרופאים לשאלת ניתוח המתים, תכלית שינוי. הגאון נו"ב בזמנו חשב, שפיקוח נפש משמעו במקום שחולה אנוש מונח לפנינו, ויש אפשרות להצילו ע"י בדיקת במחלה של המת המוטל לפנינו. בזמנינו, זה שהחיבור בין אנשים וארצות שונות הדוק מאד, ע"י תלפון וע"י ראדיא וכיו"ב, ובנויארק יודעים ברגע מה שאומרים הרופאים בירושלים, יש אפשרות להציל כמה וכמה אנשים חולים ע"י בדיקת מחלה בגוף המת, הן במדינה והן במדינות אחרות. המושג פקו"נ משתקף בעינינו בממדים גדולים הרבה. ובכל אופן, אין להתעקש ולעמוד על הדעה שפקו"נ הוא רק בדוגמת הגאון נו"ב ז"ל.

ויש צורך להדגיש, שבזמננו שאלת נתוח המתים היא שאלת המדינה, ושאלה של אנשים חיים במדינה זו. לפני הגאון נו"ב עמדה שאלה זו כשאלה פרטית, ולכך צדק בהוראתו. בזמננו הוא שאלה של העם כולו, ושאלה של המדינה ומעמדה בתוך העולם הגדול, שמאזין ומקשיב לכל המתרחש בארץ באזנים קשובות. ואין צריך לומר, כי יחס העולם התרבותי למדינתנו החדשה הוא אחד הגורמים החשובים במקיימים את ארצנו, ואחד התנאים החשובים ביותר למען ביטחון המדינה וביטחון חיי האנשים השוכנים עליה.

צריך לזכור, ולא להסיח את הדעת אף רגע אחד, מהעובדא כי אי אפשר למדינה להתקיים בלי בתי ספר לרפואה, שמלמדים, מגדלים, ומחנכים צעירי המדינה לרופאים משמשים ברפואת חולים. במדינתנו החדשה הנחיצות עוד יותר גדולה מכמה וכמה טעמים. אי אפשר להעלות על הדעת, כי אפשר לצאת ידי הצורך ברופאים עכו"ם, או ברופאים שנתחנכו בחו"ל. אך משוגע וחסר דעת לא יאמר כן.

ודבר זה הוא גם כן מן ההודאות הגמורות, כי אי אפשר להקדים במדע הרפואי, ביחוד במקצוע החירורגי, בלא נתוח מתים, שהרי יש כמה מחלות שאי אפשר להכירן ולעמוד על טיבן בחיי החולה, ורק על ידי נתוח גופתו אפשר לעמוד על טיב המחלה שהביאתו למות. ולפעמים מתגלים ע"י הנתוח אופקים חדשים להבנת שרשי המחלה ואופני רפואתה. ושאלה עומדת לפנינו: איך אפשר לקיים לימוד חכמת הרפואה בארצנו אם נאסור את נתוח המתים בכלל? ומה יאמרו אוכלוסי ישראל הרבים בארץ אם יוציאו קול כי מצב הרפואה ירוד מפאת איסורי הרבנים? ואיך נעמיד פנים אם יוציאו עלינו שם רע שאנחנו הם המעכבים הקידמה הרפואית בארץ? נוכל בעז"ה לקיים את התורה בארץ, אם נוכיח שתורתנו היא תורת חיים. וטעם זה כדאי הוא להקל את החומר בדבר, ובפרט שיש רבנים גדולים המקילים בדבר. רגיל הייתי להחמיר בשאלה פרטית של רופא פרטי, ראה בספרי סי' קיט. אולם כיום, שהשאלה נוגעת לכלל ישראל ולמדינת ישראל, איני יכול לאסור, כי ברור לי שהאיסור יגרום לפירוד המדינה מן הדת, ח"ו; ורופאי ישראל והמלמדים חכמה זו באוניברסטאות שבארץ לא ישמעו לנו.

חיותי את דעתי לכת"ר בגילוי לב. ולא אכחד מכת"ר, שאילו היה הדבר תלוי בי, הייתי מתיר לאוניוורסיטאות לנתח מתים המחלות מסופקות ומפוקפקות. ועכשו איני רוצה להורות הוראה, ויעשה במכתבי זה כפי חכמתו.

Responsa Noda B'Yehudah 2:YD:210 (Rabbi Ezekiel Landau, 1713-1793)

1. Responsum:
2. To my beloved in-law, my dear and precious, the wonderful rabbi exceptional in Torah, His Honor the halakhic authority Leib Fischels may the Merciful protect and save him:
3. In the matter of the essay he sent to me in which he set up an extensive structure for dealing with the question that came to him from London,
4. in the case that occurred there of one who suffered from a bladder stone,
5. and the doctors performed surgery as is medical practice with this affliction,
6. but he was not healed and died,
7. and the sages of the city there were asked whether it was permitted to cut the body of the dead person in that place so as to see for certain the root of this affliction
8. in order to learn for future medical practice if such an occurrence occurred
9. so they would know how to perform this surgery necessary for healing effectively
10. and minimize the cutting involved,
11. in order to minimize the risk of the surgery,
12. whether this would be prohibited because it involves marring and disrespect to this dead person,
13. or whether it is permitted because it would cause lifesaving in the future
14. in that they will be more careful in this work to accomplish its purpose.
15. The one who permitted
16. sought to learn from the embalming that we find in Torah with regard to Jacob and Joseph, and the embalming of kings in the Kingdom of Israel.
17. Although this was for their honor,
18. this too is the honor of the dead person
19. that there will be relief and rescue through him for the sake of the world.
20. He further brought evidence
21. from a responsum of Rabbi Solomon ben Aderet (RASHBO), cited by Rabbi Moshe Isserles (RAMO) in his glosses to Shulkhan Arukh Yoreh Deah 363:2,
22. discussing the matter of Reuven who commanded his sons to transport him to his ancestral burial plot etc.,
23. where it was permitted to put lime on the flesh to speed up the decomposition etc.,
24. so we see that for the need of the hour,
25. that he had commanded that he be transported to his ancestral burial plot,
26. RASHBO permitted disinterring him from his original grave
27. and permitted pouring lime over him,
28. all the more so here where it is before burial.
29. Thus end the words of the one who permitted.

30. These are the words of the one who forbade:
31. On Bava Basra 155a in the story of Bnei Brak
32. Rabbi Akiva said "you are not permitted to mar him".

33. But the Sage who permitted responded
34. that that case was different
35. because there they sought to mar him for the sake of money,
36. and therefore Rabbi Akiva told them that they were not permitted,
37. as opposed to here where the need was for the sake of saving lives.
38. All this is the dispute which was in London.

39. But Your Exaltedness rejected the words of both with regard to their evidence,
 40. and all the words of Your Exaltedness are Torah and fitting for the one who said them,
 41. as certainly embalming is not disrespect at all;
 42. on the contrary, it is for his honor,
 43. and similarly the pouring of lime over the dead person is neither marring nor disrespect.
 44. Extended discussion of this is unnecessary, and Your Exaltedness has already explained
 all that is necessary here.
 45. With regard to the words of the one who forbade,
 46. certainly were we to say that lifesaving is involved,
 47. it would be obvious that the one who permitted responded well
 48. that from Rabbi Akiva's prohibiting for the sake of money
 49. we should not learn a prohibition that extends to lifesaving.
 50. As for Your Honored Exaltedness' refutation of the words of the one who forbade,
 51. saying that from the place where he sought to learn prohibition on the contrary the
 permission is demonstrable,
 52. as there (Bava Basra 154b) the Talmud says "if you say purchasers are involved, then let
 him certainly be marred"
 53. from which it is clear that when loss for purchasers is involved we pay no attention to
 the issue of marring the dead,
 54. certainly you refuted well the sage who prohibited.
 55. However, since I do not know who the one who forbade is,
 56. and perhaps he is a young scholar,
 57. my practice is to seek justification,
 58. so perhaps his intent is that from this it is at the least clear that the heirs, who are the
 family of the dead, are not permitted to mar him
 59. even if they will thereby suffer a loss,
 60. since they are relatives.
 61. This is explicit in Tosafot there s.v. "we give money",
 62. and it is also explicit in RAMO Choshen Mishpat 107:2 that if the creditor is a relative of
 the dead we object and prevent him from delaying the burial so that his debt will be repaid,
 63. and presumably in the case before us as well it would be impossible to do anything
 without the consent of the relatives
 64. and thus this sage who prohibited brought evidence that the heirs may not agree to his
 marring.
 65. Your Honored Exaltedness brought further evidence from Chullin 11b
 66. "were you to say that because of the loss of life for this one we should mar him",
 67. so we see that to save the murderer it would have been permitted to mar the victim,
 68. and were you to say that there the saving was definite whereas here there is a doubt
 whether the doctors will as a result heal in another case,
 69. but in that case too there was a doubt that he might be found a treifah,
 70. and furthermore even doubtful lifesaving pushes aside all prohibitions in the Torah
 other than three.
 71. Your Exaltedness wrote about this extensively.
 72. Now regarding this I will say that the words of the Talmud appear astonishing,
 73. as how can it say "because of the life of this one we will mar him",
 74. as on the contrary, it is via the marring that we wish to execute the murderer,
 75. and if we don't mar him the murderer would be saved,
 76. as we would say "he killed a treifah".

77. Rather, the explanation of these words is as follows:
 78. if you say that the Torah forbade marring him,
 79. then willy-nilly the Torah commanded to execute the murderer and to have no concern
 lest the victim was a tereifah,
 80. but it would seem more correct to say that the Torah commanded “and the congregation
 shall save him” by being concerned lest the victim was a tereifah,
 81. rather than executing him without investigating and marring him,
 82. as if the Torah permits marring him,
 83. we have no need to be concerned about that marring.
 84. This is point 1.
 85. Furthermore,
 86. were you to say that a murderer can never be executed without checking the victim (to
 see if s/he is a tereifah),
 87. it would turn out that this marring is for the sake of the honor of the victim,
 88. and anything that is for his honor is not considered legally banned marring!
 89. All this I wrote following your words, in that you call this overseeing and saving life.
 90. But I am astonished:
 91. If this is called even a doubt of saving life,
 92. why do you need all this elaborate argumentation?
 93. It is clear and explicit law that even a doubt pushes aside the strict rules of Shabbat,
 94. and an explicit Mishnah on Yoma 83 states that “all doubts with regard to life push aside
 Shabbat”,
 95. and on 84b there it says “not only a doubt regarding this Shabbat but even a doubt
 regarding some future Shabbat”.
 96. Rather, all this is when there is danger to life before us,
 97. as with a sick person or the collapse of a wall,
 98. and similarly in Chullin regarding the murderer the life is before us,
 99. and even in Bava Basra the damage is before us,
 100. but in our case there is no sick person who needs this,
 101. rather they seek to gain this skill as perhaps a sick person will present who needs this,
 102. and certainly we do not push aside because of this slight concern any biblical prohibition
 103. or even rabbinic prohibition,
 104. as if you call this concern “doubt regarding life”,
 105. then all medical work,
 106. including the grinding and cooking of ingredients and the preparation of the piercing tool
 for bloodletting,
 107. would be permitted on Shabbat,
 108. on the chance that today or tonight a sick person will present needing that medicine,
 109. and to distinguish between short term and long term concern is difficult.
 110. Heaven forbid that we permit this!
 111. Even the gentile doctors do not experiment in the field of surgery on any cadaver
 112. other than those executed by the courts or those who agreed to such in their lifetime.
 113. If G-d forbid we would be lenient in this matter,
 114. then all the dead will be cut
 115. so as to learn the arrangement and nature of internal organs,
 116. so that they will know how to heal the living.
 117. Therefore extensive discussion is unnecessary and there is no ground for permission.
 118. In my opinion an error emerged from before Your Exaltedness who rushed to respond
 leniently.

Sridei Esh 2:92

To my dear friend Dr. Wislitzky, head of the Manchester hospital

Regarding your question about dissecting the dead for the purpose of healing –
(list of precedents)

In summary:

For the sake of lifesaving Noda b'Yehudah permits, but only when there is a patient before us whom we can thereby save.

If he sold himself while alive, the author of Binyan Tziyon permits, but Maharam Schock permits

The core of the matter is that two prohibitions are involved: Nivul hamet and benefit from the dead

Writings of Rabbi Weinberg 1:22

In my opinion, the situation in our generation is different than it was in the time of the gaon Noda b'Yehuda z"l, both in regard to the prevailing attitude in the medical world, and in regard to the relationship of doctors to the question of dissecting the dead, a total change. The gaon Noda b'Yehuda in his time thought that lifesaving meant in a place where a severely ill patient was lying before us, and there was a possibility to save him by examining the illness of the dead body before us. In our time, when the connection among different people and countries is very tight, via telephone and radio et al, and in New York they know immediately what the doctors say in Yerushalayim, there is the possibility of saving many patients by examining the illness in the body of the dead, in the same country or in different countries. The concept lifesaving appears in our eyes in a greatly magnified form. Regardless, one should not be stubborn and stand apt on the position that lifesaving applies only to the situations analogous to that of the gaon Noda b'Yehuda z"l.

There is a need to emphasize that in our time the question of dissecting the dead is a question of the state, and a question of the people living in this state. Before the gaon Noda b'Yehuda it arose as a private question, and therefore he was correct in his ruling. In our time it is the question of the whole nation, and a question of the state and of its standing in the greater world, which pays great heed to everything that occurs in the land with attentive ears. There is no need to mention that the relationship of the civilized world to our new state is one of the important causes for it being sustained, and one of the very important conditions for the security of the state and of the security of the lives of the people who dwell in it.

One must remember, and not be distracted for a moment, the reality that a state cannot last without medical schools, that teach, raise, and educate the young of the state to be doctors who work in the field of healing. In our new state the urgency is yet greater, for many reasons. It is impossible to consider that it is possible to satisfy the need via gentile doctors, or doctors who were trained in the Diaspora. Even a crazy or mindless person would not say that.

It is also absolutely conceded that one cannot advance medical science, especially chirurgy, without dissection . . .

I was regularly strict in response to private questions from private doctors – see my book #119. But today, where the question relates to the Jewish people and the State of Israel, I cannot forbid, as it is clear to me that the prohibition would lead to the separation of the state from the religion, chas veshalom, and the Jewish doctors studying this wisdom in universities will not heed us.

I have expressed my opinion to your honor with an open heart. I will not hide from your honor that if the matter were up to me, I would permit the universities to dissect those who die of illnesses when the diagnosis is in doubt or complex. But now I do not wish to issue a formal ruling, and you can use this letter of mine as your wisdom dictates.

SUGYOT BROUGHT AS EVIDENCE

The Embalming of Jacob, Joseph, and several Kings of Israel (lines 15-19, 41-42,

Rabbi A _____

Rabbi B -----

Rabbi Fishels _____

Noda b'Yehudah (Rabbi Landau) _____

The Exhumation Permitted by Rashba (20-29, 43-44)

Rabbi A _____

Rabbi B -----

Rabbi Fishels _____

Noda b'Yehudah (Rabbi Landau) _____

The Requested Exhumation in Bnei Brak (30-32, 33-37, 45-64, 100)

Rabbi A _____

Rabbi B _____

Rabbi Fishels _____

Noda b'Yehudah (Rabbi Landau) _____

The Hypothetical Post-Mortems on Murder Victims (65-70, 72-88, 99)

Rabbi A -----

Rabbi B -----

Rabbi Fishels _____

Noda b'Yehudah (Rabbi Landau) _____